

Vergaderjaar 2011–2012

33 000 VIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2012

Nr. 177

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 maart 2012

Zoals afgesproken in het Regeerakkoord en aangegeven in de actieplannen Basis voor Presteren (primair onderwijs) en Beter Presteren (voortgezet onderwijs) gaat het kabinet excellente scholen erkennen en waarderen voor hun goede werk. Een jury gaat jaarlijks de excellente scholen identificeren, in goed overleg met de Inspectie. Op termijn wordt een inspectiecategorie voor excellente scholen ingevoerd. Door excellente scholen te identificeren en deze scholen een voorbeeldfunctie te geven binnen de sector, kan een bijdrage worden geleverd aan de verbetering van de onderwijskwaliteit.

Op basis van gesprekken met bestuurders, schoolleiders, leraren en ouders zijn de hoofdlijnen van de actieplannen nader uitgewerkt. In deze brief geef ik eerst mijn visie op wat een excellente school is. Aansluitend ga ik in op de jury voor excellente scholen, de hoofdlijnen voor de criteria en de werkwijze. Aan het slot van de brief wordt stilgestaan bij de inspectiecategorie voor excellente scholen.

Excellente scholen halen het beste uit leerlingen

Het is de opdracht van de school leerlingen te motiveren en te inspireren om het beste uit zichzelf te halen. Wat «het beste» is verschilt per leerling en blijkt niet alleen uit hoge cijfers. Voor de leerling met havo-advies kan het betekenen dat deze een vwo-diploma haalt. Voor een hoog intelligente leerling in het basisonderwijs betekent het dat niet wordt volstaan met de maximale Cito-score, maar dat deze leerling extra wordt gestimuleerd op andere vlakken zoals wetenschap en techniek of culturele vorming. Voor een leerling die cognitief zwakker is gaat het erom andere talenten ten volle de kans te geven.

Bij een excellente school wordt het beste uit de leerling gehaald dankzij de inspanningen van de school. Bij mijn vele schoolbezoeken heb ik gemerkt dat excellente scholen werken aan een positieve en ambitieuze leercultuur waarin de leerling centraal staat. De scholen hebben een heldere visie op de ontwikkeling van leerlingen, en slagen erin deze visie in de praktijk te brengen. Excellente scholen nemen er geen genoegen mee als de leerling voldoet aan de verwachtingen, en geven nooit op als de leerling niet voldoet aan de verwachtingen.

Excellente opbrengsten gerelateerd aan de samenstelling van de leerlingenpopulatie van een school staan voorop bij het beoordelen van excellente scholen. Zo kan de school met de beste onderwijsopbrengsten binnen de categorie scholen die relatief veel zorgleerlingen opnemen ook excellent zijn.

Scholen kunnen echter ook excelleren in de manier waarop ze bijvoorbeeld invulling geven aan hun vormende opdracht, mits hun onderwijsopbrengsten goed zijn. Deze scholen wil ik erkennen en waarderen voor hun prestaties.

Het benutten van de kracht van excellente scholen

Een excellente school komt niet vanzelf tot stand. Het is de visie, ambitie en gedrevenheid van bestuurders, schoolleiders, leraren, leerlingen en ouders die scholen tot excellente scholen maken. Het leiderschap dat deze mensen tonen om hun school excellent te maken is van onschatbare waarde voor het onderwijs. Ik wil dat zij hun drijvende kracht ook inzetten voor andere scholen. Ik zal samen met de jury, de sectorraden en de excellente scholen een aanpak uitwerken om deze stimulerende kracht te benutten om het onderwijs verder op een hoger niveau te tillen.

De jury voor excellente scholen

Naar het voorbeeld van de Deutsche Schulpreis heb ik een jury samengesteld die de excellente scholen gaat identificeren. De planning is om ieder jaar de predicaten in het najaar uit te reiken, te beginnen met het najaar van 2012.

De jury staat onder voorzitterschap van Fons van Wieringen. De samenstelling van de jury is als volgt:

- Fons van Wieringen: oud-voorzitter Onderwijsraad;
- Wim Kaizer: oud-bestuursvoorzitter INOS Stichting Katholiek Onderwijs Breda;
- Bernadette Renne: sectordirecteur vwo scholengemeenschap Tongerlo Norbertuscollege Roosendaal;
- Marca Wolfensberger: Lectoraat Excellentie in Hoger Onderwijs en samenleving, tevens werkzaam bij Hanzehogeschool Groningen en Universiteit Utrecht;
- Martin Bootsma: leraar van het jaar primair onderwijs 2011;
- Harry Frantzen: directeur domein bewegen en educatie, Christelijke Hogeschool Windesheim;
- Dymph van den Boom: rector magnificus, Universiteit van Amsterdam;
- Ingrid van Engelshoven: wethouder onderwijs en dienstverlening gemeente Den Haag.

De werkwijze die de jury gaat hanteren kan zij voor een belangrijk deel zelf invullen. De jury bepaalt bijvoorbeeld voor welke termijn een predicaat geldt, en of/hoe een predicaat daarna opnieuw kan worden toegekend. Wel wil ik een aantal hoofdlijnen meegeven voor de criteria die de jury hanteert, en voor de werkwijze die wordt gevolgd. De jury zal ook met een voorstel komen hoe we excellente scholen kunnen inzetten om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Criteria voor excellente scholen

Voorafgaand aan deze brief heb ik gesprekken gevoerd met onder andere schoolleiders, leraren, leerlingen, ouders en andere experts. Uit deze gesprekken blijkt dat zij, net als ik, vinden dat scholen goede onderwijsopbrengsten moeten hebben, maar dat het beoordelen op basis van alleen opbrengstindicatoren te eenzijdig is. Om deze reden zal de meetlat voor het beoordelen van excellente scholen bestaan uit twee onderdelen:

- a. Onderwijsopbrengsten;
- b. Excellentiegebieden.

Het gaat om één meetlat die bestaat uit twee onderdelen. Alle scholen die voor het predicaat in aanmerking willen komen moeten op beide onderdelen excelleren. Scholen die er op een excellentiegebied bovenuit steken moeten ook goede opbrengsten hebben om het predicaat excellent te kunnen krijgen. Voldoen aan de minimale opbrengsteisen is hierbij niet voldoende. Aan de andere kant is het hebben van excellente opbrengsten alléén niet voldoende om het predicaat excellente school te krijgen. Daarnaast zal ook de Laks monitor, die deze zomer verschijnt en waaruit de tevredenheid van leerlingen blijkt, worden meegegeven aan de jury.

ad. a. Onderwijsopbrengsten

Excellente onderwijsopbrengsten kunnen zowel blijken uit de absolute score van leerlingen op toetsresultaten, als uit de leerwinst die scholen hebben weten te boeken. Wat excellente opbrengsten zijn is mede afhankelijk van de populatie van de school.

Bij het beoordelen van de opbrengsten wordt in de eerste plaats gekeken naar de resultaten op de kernvakken. Scholen kunnen daarnaast ook resultaten of leerwinst op andere vak- en leergebieden of op sociaal-emotionele ontwikkeling aanvoeren. Scholen zullen dan wel moeten onderbouwen waarom dit excellente resultaten zijn.

ad. b. Excellentiegebieden

Excellentiegebieden zijn die terreinen waarop de school excelleert en die ten grondslag liggen aan de goede onderwijsopbrengsten, of aan de goede resultaten op andere vlakken. Dit kan gaan om zaken die in het hart staan van het onderwijsproces, zoals de pedagogisch-didactische kwaliteiten van de leraren of een opbrengstgerichte cultuur. Excellentiegebieden kunnen ook gaan over de maatschappelijke opdracht van de school.

Bij het identificeren van excellente scholen wordt vooraf een aantal excellentiegebieden aangewezen waarop scholen in ieder geval kunnen excelleren. Het staat het de jury vrij aanvullende excellentiegebieden te benoemen. De excellentiegebieden die ik zelf aan de jury meegeef zijn de volgende:

- Aandacht voor excellente en hoogbegaafde leerlingen;
- Inpassing van zorgleerlingen;
- Aandacht voor de vormende taak (cultuuroverdracht en burgerschap).

Afwezigheid van misstanden

Scholen kunnen nooit excellent zijn als er sprake is van ernstige misstanden op bijvoorbeeld financieel terrein, integriteit of in de naleving van wet- en regelgeving. Om dit vast te stellen zal in ieder geval de inspectie worden geraadpleegd.

Iedere school kan meedoen

Om alle scholen in staat te stellen mee te dingen naar het predicaat excellent kunnen scholen zichzelf aanmelden bij de jury. De oproep hiertoe, en de wijze waarop scholen zich kunnen aanmelden, wordt nader uitgewerkt door de jury.

De jury maakt ook zelf een voorselectie van scholen. Deze scholen worden schriftelijk uitgenodigd om zich aan te melden. De jury zal zich hierbij baseren op de opbrengstgegevens van de inspectie. In overleg met de inspectie wordt bekeken hoe de uiteenlopende prestaties van scholen blijken uit de opbrengstgegevens. Naast hoge opbrengsten in absolute termen wordt daarbij ook gekeken naar scholen met bijv. veel achterstandsleerlingen, scholen waarvan de leerlingen hogere diploma's halen dan verwacht, scholen die zich sterk verbeterd hebben e.d.

Inspectiecategorie voor excellente scholen

De inspectie heeft de taak de basiskwaliteit op scholen te bewaken. In dit verband maakt de inspectie onderscheid tussen zeer zwakke, zwakke en voldoende scholen. Meer dan 90% van de scholen vallen in de categorie voldoende. Deze scholen hebben vanuit de inspectiesystematiek geen prikkel zich verder te verbeteren. Door de categorie van excellente scholen toe te voegen zullen er ook vanuit de inspectiesystematiek meer prikkels zijn voor scholen om het beste uit de leerlingen te halen.

De inspectie is bezig om de systematiek voor het identificeren van excellente scholen te ontwikkelen en maakt daarbij mede gebruik van de resultaten van de aanpak van de jury. De inspectiesystematiek voor de basiskwaliteit kan op dit moment niet één-op-één gebruikt worden om excellente scholen te identificeren. De verwachting is dat de inspectiesystematiek voor excellente scholen rond 2015 beschikbaar is. Te zijner tijd zal nader worden bezien hoe een en ander kan worden benut.

Tot slot

Het doet me deugd aan de slag te gaan met het erkennen van excellente scholen, en met het waarderen van de mensen die samen de excellente scholen neerzetten. Ik verwacht door uiteenlopende prestaties van scholen te erkennen, dat alle mensen uit de onderwijspraktijk zich aangesproken voelen. Zodat we in alle lagen van ons onderwijssysteem de drijvende krachten achter de excellente scholen op het spoor komen, en er in slagen hun visie en ambitie over te brengen op de rest van het onderwijs. Ik daag dan ook alle excellente scholen uit zich aan te melden bij de jury, zodat ze het predicaat krijgen dat ze verdienen.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
J. M. van Bijsterveldt-Vliegthart